

Katre Kadın Kadınların Yanında

Katre Kadın

Kadınların Yanında

Katre Kadın Kadınların Yanında/2022

Adres: Atatürk Mah. 353. Sok. İzzet Bey Apt. No:4/5 Merkez/Erzincan

Tel: 0446 223 25 08

Web: katrekadin.com

Twitter: @katrekad

Facebook: katrekadin

Instagram: @katrekadin

ERZİNCAN
KATRE KADIN
Danışma ve Dayanışma Derneği

**HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG**
DERNEĞİ TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ

"Bu kitapçık Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği'ne aittir ve Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

İÇİNDEKİLER

Özet.....	5
Giriş	6
Katre Kadın'ın Misyon ve Vizyonu, Kurumsal Geçmişi	7
Projenin Misyonu.....	9
Yöntem.....	10
Araştırma Arka Planı	11
Araştırma Soruları	12
Veri Toplama Süreci.....	14
Farkındalık Atölyeleri.....	16
Mahalle Çalışması	22
Şiddet Başvuruları	34
Sonuç	44
Öneriler.....	47

ÖZET

Bu rapor “Genç Kadınlarla Feminizm” projesi kapsamında hazırlanmıştır. Proje-miz Ocak 2022 ve Kasım 2022 tarihleri arasında Heinrich Böll Stiftung Derneği tarafından desteklenmiştir. Faaliyetlerimiz kadınların; feminizmle tanışmalarını, kadın kimliğine ilişkin doğru bir algı geliştirmelerini, toplumsal cinsiyet bakış açısı edinmelerini, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından kaynaklı deneyimlerinin, ezil-mişliklerinin ortak olduğuna ilişkin farkındalık kazanmaları ve toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı kapsamlı bir mücadele yürütmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Raporumuz Ocak 2022 ve Kasım 2022 tarihleri arasında Erzincan’da yaşayan 18-26 yaş aralığındaki genç kadınlarla ve 30-60 yaş aralığındaki kadınlarla yapı-lan farkındalık atölyelerine ve saha çalışması yaptığımız Cumhuriyet mahallesin-de yaşayan, 18-65 yaş aralığındaki 350 kadınla yapılan yüz yüze görüşmeler, gözlemlere ve kadın da(ya)nışma merkezimize başvuran kadınların erkek şiddeti ve patriyarka ile mücadele, deneyim ve paylaşımlarına dayanmaktadır.

Kadınların deneyim ve paylaşımlarının; erkek şiddetinin önlenmesi, şiddete ma-ruz bırakılan kadınların güçlenmesi, mevcut yasalar ve mekanizmalardaki eksik-liklerinin ortaya çıkarılması açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Raporda aktarılan veriler 11 aylık süre zarfında, da(ya)nışma merkezimize gelen şiddet başvurularından ve mahallelerde yapılan anketlerden edinilen niceliksel verilere ve kadınlarla yapılan farkındalık atölyelerinden, mahallelerde yapılan yüz yüze görüşmelerden ve gözlemlerden elde edilen niteliksel verilere dayanmak-tadır. Verilerin elde edilme sürecinde gizlilik ilkesine uygun davrandık, kadınların sınırlarına özen gösterdik ve genel olarak araştırma etiğine uygun davranmaya dikkat ettik.

GİRİŞ

Bizler kadın, çocuk ve LGBTİ+ alanında gönüllü olan ve bizzat sahada çalışan feminist kadınlarız. Katre Kadın Oluşumu olarak beş yıldır aldığımız başvuruların sonucunda kadınları bize güvendiğini, giderek güçlendiğini gözlemledik. Gerek yüz yüze, gerekse telefonla aldığımız başvuruların artması sebebiyle ve çalışmalarımızın sürekliliğini sağlamak için bir danışma ve dayanışma merkezi kurmayı hedefledik. Ocak 2019 yılında Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği'mizi kurduk.

Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği olarak Ocak 2019 yılından bu yana kadın, çocuk ve LGBTİ+ alanında toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminist perspektifte çalışmalar yürütüyoruz. Farklı illerdeki kadın örgütleri ve insan hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yapıyoruz. Yaşadığı şiddeti fark eden kadın, çocuk ve LGBTİ+'lara da(ya)nışma merkezimizde hukuki, sosyal, psikolojik destek sağlıyoruz. Şiddete maruz bırakılan hedef kitlemizle çalışırken feminist perspektifle, "mağdurun beyanı esastır" ilkesi doğrultusunda, hiyerarşi kurmadan, kurtarıcı rolüne bürünmeden, yargılamadan, dayanışmayı esas alarak destek sağlıyoruz.

KATRE KADIN'IN MİSYON ve VİZYONU, KURUMSAL GEÇMİŞİ

Vizyonumuz; hedef kitlemiz kadın, çocuk ve LGBTİ+'lar arasında ayırım gözetmeksizin toplumsal farkındalık yaratarak; saha araştırmaları ve izleme/değerlendirme çalışmaları yapmak ve ulusal, uluslararası projeler başlatmak, yürütmek ve bilginin üretilmesini, yaygınlaştırılmasını ve erişilebilir olmasını sağlamaktır.

Misyonumuz;

- ulusal ve uluslararası yasal hak, düzenleme ve anlaşmaların kadınlar için daha etkin kullanılmasını sağlamak,
- derneğimiz için feminist izleme/değerlendirme çalışmaları için yöntemler geliştirmek,
- hedef kitlemiz yararına barınma, sağlık, eğitim, istihdam, kişisel bakım, cinsel, hukuksal, kültürel, sosyal haklar ve her türlü koruma mekanizmasını oluşturmak ve başvuru merkezlerinin açılmasına katkı sağlamak,
- hedef kitlemizin şiddete karşı güçlendirilmesini, korunmasını sağlamak,
- hedef kitlemiz için araştırmalar yürütmek, savunuculuk yapmak, yazı yazmak, haber yapmak ve yasaların hedef kitlemiz lehine uygulanıp uygulanmadığını takip etmek,
- hedef kitlemizi güçlendirecek yerel, ulusal ve uluslararası projeler yürütmek, iletişim\etkileşim ağları oluşturmak, katılımcı yaklaşımlarla projelerin sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Dernek olarak;

- hedef kitlemizin şiddete karşı güçlendirilmesini, korunmasını sağlamak,
- ulusal ve uluslararası yasal hak, düzenleme ve anlaşmaların kadınlar için daha etkin kullanılmasını sağlamak,

- hedef kitlemiz için araştırmalar yürütmek, savunuculuk yapmak, yazı yazmak, haber yapmak ve yasaların hedef kitlemiz lehine uygulanıp uygulanmadığını takip etmek,
- hedef kitlemizi güçlendirecek yerel, ulusal ve uluslararası projeler yürütmek, iletişim\etkileşim ağları oluşturmak, katılımcı yaklaşımlarla projelerin sürdürülebilirliğini sağlamak,
- derneğimiz için, feminist izleme/değerlendirme çalışmaları için yöntemler geliştirmek

hedeflerimizi gerçekleştirmek için “Genç Kadınlarla Feminizm” projesi oluşturulmuştur.

PROJENİN MİSYONU

Proje kapsamında;

- toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının sağlanması,
- şiddetin normalleştirilmesine neden olan kabul ve tutumların sorgulanması,
- kadınların kendi hayatlarını politik açıdan anlamaları,
- cinsiyet eşitsizliğinin getirdiği sorunları görünür kılmak,
- kadına yönelik ayrımcılığın nedenleri, çeşitleri ve sonuçlarının ortaya konulması,
- kadınların maruz kaldığı şiddet üzerine deneyim ve paylaşımlar sağlanarak sorunların özel değil politik olduğunun ortaya çıkarılması,
- toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı kapsamlı bir mücadele yürütülmesi,
- kadınların destek alabileceği kurumlar hakkında bilgilendirilmesi amacıyla,

kadınlarla bilinç yükseltme grupları ve bir mahallede hane ziyaretleri yapılmıştır. Valilik, belediye ve Erzincan Aile Çalışma ve Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü'ne ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Şiddet mağdurlarına psikolojik, sosyal, hukuki destek verilmiştir.

YÖNTEM

Nisan 2022 ve Ekim 2022 tarihleri arasında bir mahallede iki kişilik bir ekip tarafından hane ziyaretleri yapılmıştır. Bu ziyaretler sırasında kadınlarla yapılan anket üzerinden niceliksel veri, Şubat 2022 ve Ekim 2022 tarihleri arasında kadınlarla yapılan farkındalık atölyeleri, yüz yüze görüşmeler ve gözlemler üzerinden de niteliksel veri toplanmıştır. Görüşmelerin yanı sıra, da(ya)nışma merkezine gelen kadınların doldurduğu formlar da veri kaynağına dahil edilmiştir. Bu veriler analiz edilerek raporda, savunuculuk önerilerimizle birlikte sunulmuştur.

ARAŞTIRMA ARKA PLANI

Erzincan Sünnilerin ve Alevilerin birlikte yaşadığı bir Őehirdir. 2021 yılı verilerine göre Erzincan il merkezinin nüfusu 163.470'dir. Bu nüfusun 82.230'u erkek, 81,240'ı kadındır. Cumhuriyet mahallesi 8063 nüfusa sahiptir ve bu nüfusun 4474' kadındır. Cumhuriyet mahallesindeki toplam nüfus, Erzincan merkez genel nüfusunun %4,93'n oluŐturmaktadır. Bu mahalledeki toplam kadın nüfusunun Erzincan merkezdeki toplam kadın nüfusuna oranı %5,5'tir.

Erzincan merkezdeki 85 mahalleden biri olan Cumhuriyet Mahallesi, geçmişte çoğunlukla Alevilerin yaşadığı bir yer olmasına rağmen Őimdilerde karma bir mahalle olduğu için mahalle araştırma sahamız olarak seçilmiŐtir.

Bu farklı sosyal, kültürel, ekonomik çevrelerde kadına yönelik Şiddetin ve genel olarak kadınların yaŐamlarının, deneyimlerinin aktarılması için Őehrimiz temel alındığında kapsayıcı bir örneklem olduğunu düşünüyoruz.

Cumhuriyet mahallesi Şehir merkezine yakın, birden fazla otobüs hattı ile ulaŐımın sağlandığı, okul ve aile sağlığı merkezinin bulunduğu bir mahalledir.

Burada, farklı yaş aralığında, farklı sosyal, kültürel, ekonomik çevrelerden gelen kadın grupları ile farkındalık atölyeleri yapılmıştır.

ARAŞTIRMA SORULARI

- Kadınların en temel ihtiyaçları nedir?
- Kadınlar bu ihtiyaçları nasıl karşılıyor?
- Karşılayamadıkları ihtiyaçları nelerdir ve bu ne gibi sorunlara yol açmaktadır?
- Bu sorunlarla mücadele biçimleri nelerdir?
- Devletten nasıl destekler almaktadırlar?
- Haklarını biliyorlar mı?
- Haklarına erişebiliyorlar mı?
- Şiddete maruz kaldıysa, şiddetin türü?
- Herhangi bir resmi kuruma başvurular mı?
- Nereye başvurular?
- Nasıl işlem yapıldı?
- İntiharını düşündüler mi?
- Bizden istedikleri destekler nedir?
- Katre Kadın ne yaptı?
- Katre Kadın'a kim yönlendirdi?

Bu sorular gözlemlerimizi, görüşmelerimizi, anket sorularımızı ve gelen şiddet başvurularını biçimlendirdi.

- toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının sağlanması,
- şiddetin normalleştirilmesine neden olan kabul ve tutumların sorgulanması,
- kadınların kendi hayatlarını politik açıdan anlamaları,
- cinsiyet eşitsizliğinin getirdiği sorunları görünür kılmak,
- kadına yönelik ayrımcılığın nedenleri, çeşitleri ve sonuçlarının ortaya konulması,

- kadınların maruz kaldığı şiddet üzerine deneyim ve paylaşımlar sağlanarak sorunların özel değil politik olduğunu ortaya çıkarmak,
- toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı kapsamlı bir mücadele yürütülmesi,
- kadınlar arasındaki ortaklık duygusunu vurgulayarak dayanışmayı ön plana çıkarmak, deneyimlerimizde ortaklaştığımızı anlamak,
- patriyarkal sistem tarafından ezilen ve sömürülen kadınları, politikleştirme sürecine dahil ederek öfkenin gerçek sebebe yönelmesini sağlamak,
- kadınları ikincilleştiren uygulamalar, söylemler, politikalar üzerinden sosyal, ekonomik ve hukuki olarak haklarımızın neler olduğu konusunda bilgilendirmek amacıyla ilgili konu başlıkları çerçevesinde farkındalık atölyelerimiz (odak grup görüşmelerimiz), yüz yüze görüşmelerimiz gerçekleşti.

İki kişilik ekip, belirlenen mahallede yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanarak 350 kadınla enformel görüşme yaptı ve bu kadınlara kitapçıklarımız dağıtıldı, 18-65 yaş aralığındaki 90 kadın anketlerimize cevap verdi. 18-26 yaş aralığındaki 7 kişilik birinci kadın grubu ve 9 kişilik ikinci kadın grubu ile dernek binamızda her kadın grubu ile 9 kez olmak üzere toplamda 18 farkındalık atölyesi (odak grup görüşmesi), 30-60 yaş aralığındaki 16 kişilik bir kadın grubu ile mahalle cemevinde 9 farkındalık atölyesi (odak grup görüşmesi) gerçekleştirildi. Otuz kadın ve anneleri ile birlikte gelen on çocuğun katılımıyla projemizin kapanış etkinliği yapıldı.

Gözlemlerimizi, kadınların deneyim ve paylaşımlarını niteliksel kodlama yöntemiyle kodladık ve analiz ettik. Nicel verilerimizi grafikler üzerinden görselleştirdik, katılımcıları gruplamaya ve grupların arasındaki örüntüleri anlamaya özen gösterdik. Analizimizde mahalleyle ilgili dernek olarak daha önceden bildiklerimizi de kullandık.

VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Cumhuriyet mahallesi geçmişte çoğunlukla Alevilerin yaşadığı bir yerken günümüzde karma yapıya sahip bir yerdir. Cumhuriyet mahallesinde gönüllülerimiz bulunmaktadır, önce gönüllülerimizi evlerinde ziyaret ettik, sonra hane ziyaretlerine başladık. Kapılarını çaldığımızda, kadınlara önce nasıl olduklarını, günlerinin nasıl geçtiğini sorduk. Bize, niçin geldiğimizi, ne istediğimizi sordular. Kadınlara, Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği'nden geldiğimizi, kadın, çocuk ve LGBTI+'larla çalışma yürüttüğümüzü, hiçbir parti ve siyasi örgüte bağlı olmadan, sadece kadınlarla çalıştığımızı anlattık. Kadın olmaktan kaynaklı sorunların aynı olduğunu, sorunların üstesinden ancak birlikte gelebileceğimizi ve bu sorunları konuşarak, birlikte çözüm üretmek ve dayanışmak için geldiğimizi söyledik. Vakit ayırıp konuşmak isteyen kadınlarla en temel ihtiyaçlarının, sorunlarının neler olduğu, yaşadıkları mahallenin sorunları, kadın yoksulluğu, görünmeyen emek üzerine sohbet ettik, kitapçıklarımızı dağıttık. Anketimize cevap vermeyi kabul eden kadınlarla, anketlerimizi doldurduk. Anketleri doldururken gizlilik ilkesine uygun davranarak kadınların kişisel bilgilerini almadık ve sınırlarına özen gösterdik.

Yaptığımız farkındalık atölyelerinde kolaylaştırıcının yürütücülüğünde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının sağlanması, şiddetin normalleştirilmesine neden olan kabul ve tutumların sorgulanması, cinsiyet eşitsizliğinin getirdiği sorunların görünür kılınması, kadına yönelik ayrımcılığın nedenleri, çeşitleri ve sonuçlarının ortaya konulması, toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı kapsamlı bir mücadele yürütülmesi, kadınların destek alabilecekleri kurumlar hakkında bilgilendirilmesi konu başlıkları çerçevesinde farkındalık atölyelerimizi gerçekleştirdik. Kadınlarla yaptığımız farkındalık atölyelerinde deneyim ve paylaşımlarda bulunarak birbirimizden öğrenerek güçlendik. Kadınların maruz bırakıldığı şiddetin bahanesi, nedeni olmadığı, deneyimlerimizin ortak olduğu, patriyarkal sistem tarafından ezilen kadınların yaşadıkları sorunların özel değil politik olduğu üzerine bilgi ve deneyim paylaşarak, birbirimizden öğrenerek güçlendik.

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınlara, bizden istedikleri destekleri sağladık. Şiddet başvurusunda bulunan kadınlarla eşit ilişki kurularak, yargılamadan, kurtarıcı rolüne bürünmeden destek sağladık.

FARKINDALIK ATÖLYELERİ

Bilinç yükseltme adıyla da farkındalık atölyeleri; “özel olan politiktir” ifadesiyle kadınların kadın olmaktan kaynaklı yaşadığı sorunların, ezilmelerinin ortak olduğunu ve bu sorunların altında yatan politik işleyişi ortaya çıkararak ortak kadınlık bilincinde buluşmak amacıyla feminist ilkeler çerçevesinde bilgi ve deneyim aktarımlarında bulunduğumuz toplantılardır.

Patriyarkal sistem ve sistemin getirmiş olduğu eşitsizliklerle, ayrımcılıklarla mücadele, kadına yönelik erkek şiddeti ve buna karşı mücadele, kadın kimliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği konularından hareketle farkındalık atölyelerimizi gerçekleştirdik. 18-26 yaş aralığındaki 7 kişiden oluşan birinci kadın grubu ve 9 kişiden oluşan ikinci kadın grubuyla dernek binamızda her kadın grubuyla 9 defa olmak üzere toplamda 18 farkındalık atölyesi yaptık. Belirlediğimiz bir mahallede 30-60 yaş aralığındaki 16 kişilik kadın grubuyla mahallenin cemevinde 8 farkındalık atölyesi gerçekleştirdik.

18-26 yaş aralığındaki 2 kadın grubundan ilki üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. İkinci kadın grubundaki katılımcılar ise ücretli bir işte çalışan kadınlardan oluşmaktadır. 30-60 yaş aralığındaki üçüncü kadın grubundaki katılımcılar ise evli, ev kadınlarıdır.

Bu üç kadın grubuna gönüllülerimiz aracılığıyla ulaşılmıştır. İlk grup ile Şubat ve Nisan ayları arasında, ikinci grupla Mayıs ile Haziran ayları arasında, üçüncü grup ile Ağustos ve Kasım ayları arasında farkındalık atölyeleri, proje ekibinden iki kişinin kolaylaştırıcılığında, belirlenen konular çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Farkındalık atölyelerimizde, toplumun kadınlardan beklediği rollerin neler olduğunu sorduğumuzda ve kadın olmak üzerine yaptığımız tartışmada şöyle yanıtlar aldık.

Kadın denilince;

- -miş gibi yaşamak,
- saklanmak,
- çaresizlik, kısıtlama, çile,
- mecburiyet,
- okuyamama,
- köleleştirilme,
- isyan,
- kadın kum torbası gibi,
- kadın dağ gibi,
- mücadeleci.

Toplumun kadından beklediği roller;

- baba evinde sessiz olmak,
- evin erkeğine itaat etmek,
- evin dışına çıkmaması (kadının yeri evidir),
- ev kadını olmak,
- çocuk doğurmak,
- itaatkâr olmak,
- ikinci planda olmak,
- sorumluluk,
- saçını süpürge etmek,
- kendini eşe, çocuğa kısaca aileye adamak.

Yukarıda kadın olmak üzerine açılan tartışmada kadınların verdiği yanıtlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğini, ayrımcılığı çok iyi özetlemektedir. Toplum kadınları ev ve aile içine hapsederek kadınlardan makbul kadın olmalarını beklemektedir.

Yapılan Farkındalık Atölyeleri Sonucunda Öne Çıkan Başlıklar

Görünmeyen emek: Cinsiyete dayalı iş bölümünden kaynaklı ev işleri, yaşlı, hasta, engelli ve çocuk bakımı gibi işlerin kadınlar tarafından ücretsiz olarak yapılmasıdır. Atölyelerde kadınlar evde yaptıkları işlerin yok sayıldığını, hiçbir karşılığının olmadığını ve değerinin bilinmediğini şu cümlelerle ifade ettiler.

“Bütün gün ev işi, çocuk bakımı vb. işleri yaptığımız halde erkekler dışarıdan eve geldiğinde ‘Sen bütün gün evde ne yapıyorsun?’ diye suçlamaya başlıyor. Evde yaşlı bakımını da biz üstlendiğimiz halde bizler hiçbir iş yapmıyormuşuz gibi davranıyorlar.”

Erkekler kadınların tüm zamanlarını harcayarak yaptıkları işleri görmezden gelecek kadınları ve kadınların emeğini değersizleştiriyor.

Kadınlar emeklerinin yok sayılmasının, yaptıkları işlerin karşılığını alamamalarının kendilerini yıpratıp yaraladığını şöyle ifade ettiler. *“Kadın için en büyük yara çalıştığının karşılığını alamamaktır.” “Kadınlar evde, tarlada, bahçede her işte aşırı fedakârlar, biz kadınlar sürekli veren taraf olduğumuz halde erkekler hâlâ yaptığımız işleri yok sayıyor.”*

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı: Toplumsal cinsiyet değer yargıları ve davranış normları kadınların ve erkeklerin nasıl davranmaları, nasıl olmaları gerektiğine ilişkin genel kabullerdir. Toplumsal cinsiyet rolleri ise kadın ve erkeklerin, kadın ve erkek olarak yerine getirdikleri, yerine getirmeleri beklenen rollerdir. Atölye çalışmalarımızda toplumsal cinsiyetin yaşamlarımızı nasıl etkilediği, nasıl toplumsal cinsiyet rollerini, kalıp yargılarını ve davranış normlarını öğrendiğimiz üzerine bilgi ve deneyim aktarımında bulunduk. Kadınlar toplumsal cinsiyet ayrımcılığını kendi yaşantılarındaki deneyimlerle somutlaştırdılar.

“Kadına, evde de, toplumda da değer verilmemiş, hem dışarıda yerin olmuyor hem evde.”

“Bizce kadınlar için de bir kıraathane olması gerek, erkekler istediği gibi dışarda vakit geçirebiliyorsa biz kadınlar da bunları yapabiliriz. O yüzden onlar kıraathane vakit geçiriyorsa sadece kadınların gidebileceği bir yer olsa biz de örgü örer, hep birlikte otururuz.”

Farkındalık atölyelerimizde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden, kadınların eğitim, sağlık, mülkiyet, çalışma yaşamı, siyaset ve karar alma mekanizmalarındaki katılımdan bahsettiğimizde kadınlardan biri şöyle bir deneyim aktarımında bulundu. *“Aileme, erkek muhtarlar varsa kadın muhtarlar neden olmasın, ben de aday olabiliyim dediğimde tepki alıyorum. Okumuş olan kaynım bile, ‘Sen neden muhtar oluyorsun’ diyerek karşı çıkabiliyor. Eğitimli birinin erkek-egemen toplumdaki kopamamış olması beni çok şaşırtıyor.”*

Kadınlardan biri toplumsal cinsiyet normları ve rolleri ile ilgili yaşadığı farkındalığı şöyle ifade etti.

“Ben bazen küçük kızım sayesinde bile farkındalık yaşıyorum. Mağazaya gittiğimizde kızım erkek reyonuna gidiyor ve oradaki kıyafetleri almak istediğini söylüyor, neden erkek kıyafeti almak istediğini sorduğumda ise bana ‘Neden anne, ben giyemez miyim?’ dediğinde söylediğinin çok mantıklı olduğuna karar verdim ve o günden sonra kızımın istediği reyonun giyinmesine izin veriyorum.”

Kadına yönelik erkek şiddeti: Erkekler tarihten gelen eşitsiz güç ilişkilerini korumak, kadınları kontrol altında tutmak, kendilerine karşı çıkılmasını engellemek amacıyla şiddet uygular. Yaptığımız atölyelerde toplumsal cinsiyet temelli şiddetine, şiddet türlerine, şiddetle ilgili yaygın inanışlara dair kadınlara bilgi aktarımlarında bulunduk.

Farkındalık atölyelerimizde kadınlar maruz kaldıkları erkek şiddetini ve baskıyı şu sözlerle ifade ettiler.

“Erkekler biz kadınlara sürekli ‘Seni ben doyuruyorum’ diyerek ekonomik özgürlüğümüzün olmamasını başımıza kakıyor. Maddi olarak üstümüzde yarattıkları baskı yüzünden ikinci plana atılıyor. Oysa erkekler, bizim sayemizde ayakta kalıyor, ev, düzen yıkılmıyor.”

“Kadın olarak her yerde eziliyor. Hep ikinci plandayız, her an öldürülme korkusu yaşıyoruz. Kadının eğitilmiş olması çok önemli değil, yine eziliyor, ikinci plana atılıyor. Geceleri rahat dışarı çıkamıyoruz. Kız çocuğum için gelecek endişesi duyuyorum.”

Ataerki: Atölye çalışmalarımızda ataerki sistem ve sistemin yarattığı eşitsizliklerle ilgili bilgi aktarımları yaptık.

Kadınlar çocukluktan itibaren maruz kaldıkları baskılar, toplumun dayattığı değer yargıları ve rollerden kaynaklı eşitsizliklerle, ayrımcılıklarla mücadele etmek zorunda kalıyorlar. Ataerki sistemden kaynaklı kadınlar ailede, toplumda, işte, sokakta özgür ve bağımsız bir şekilde hareket edemediklerini, sürekli baskı ve kısıtlamalara maruz kaldıklarını şöyle ifade ettiler.

“Baskılar yüzünden, elalem ne der diye boşanmadım, çocuklarımı bırakmadım. Bu tür baskılar sadece biz kadınlara var, baskılar yüzünden rahat hareket edemiyoruz.”

“Aile kavramı ve elalem ne der baskısı yüzünden, gelinlikle çıktığın eve kefenle girersin mantığı yüzünden, biz kadınlar babadan ve ailemizden destek göremediğimiz için boşandıktan sonra baba evine geri dönemiyoruz. Bu yüzden evlendikten ve boşandıktan sonra rahat hareket edemiyoruz.”

“Çocukluğumuzda pantolon giymek yasaktı, ailemiz izin vermezdi, belli bir yaşa gelinceye kadar sadece şalvar giyebilirdik. Ama biz ailemizle mücadele ettik ve bu durumu aştık, pantolon giymeye başladık.”

“58 yaşındayım ama hâlâ sokağa tek başıma çıkarken zorlanıyorum, utanıyorum. Geçmişten gelen o baskıyı atamıyoruz.”

Güçlenme ve sonuç: Kadınlar farkındalık atölyeleri sonucunda farkındalıklarının arttığını, paylaşımlarda bulunmanın iyi geldiğini, hayatın değerini ve kendilerinin farkına vardıklarını, toplantılarda söz hakkı verilip dinlenmelerinin, söylediklerine önem verilmesinin kendilerine iyi geldiğini ifade ettiler.

“Kadın olarak gücümün farkındayım, bu toplantılarla farkındalığım daha da artıyor.”
“İnteraktif, katılımcı olması, yargılanmamak toplantılara ilgimi artırdı.”

“Böyle eğitimler daha büyük kitlelere ulaşmalı.”

“Kadının güçlü olması erkekler tarafından hazmedilmiyor.”

“Bu toplantılar, kendimi geri çektiğim konularda bilgi sahibi olmamı sağladı. Korkularımı, kararsızlıklarımı ve hatalarımı tekrar gözden geçirmem gerektiğini gösterdi. Artık hem kendime hem de bu bilgilere ulaşmak isteyip çekinen çevreme destek olabilirim.”

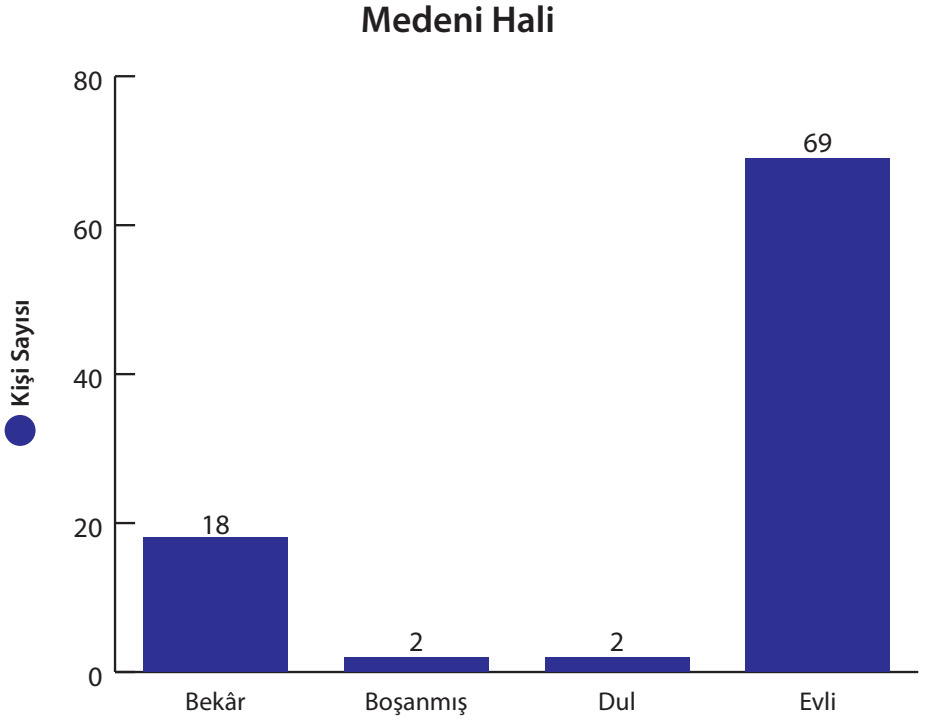
“Toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitsizliği ile ilgili bilinmeyen, yanlış bilinen çok fazla şey var ve bunun etkileri çok ağır. Bunun bilinmemesinin getirdiklerinin neler olduğunu çok daha ayrıntılarıyla öğrendim. Kimi zaman farkında olmadığım rol ve şiddetleri burada öğrendim.”

“Ağzımda diş kalmadı, başımda saç kalmadı. Çocuklarımı okuttum, büyüttüm ama ben de bittim.”

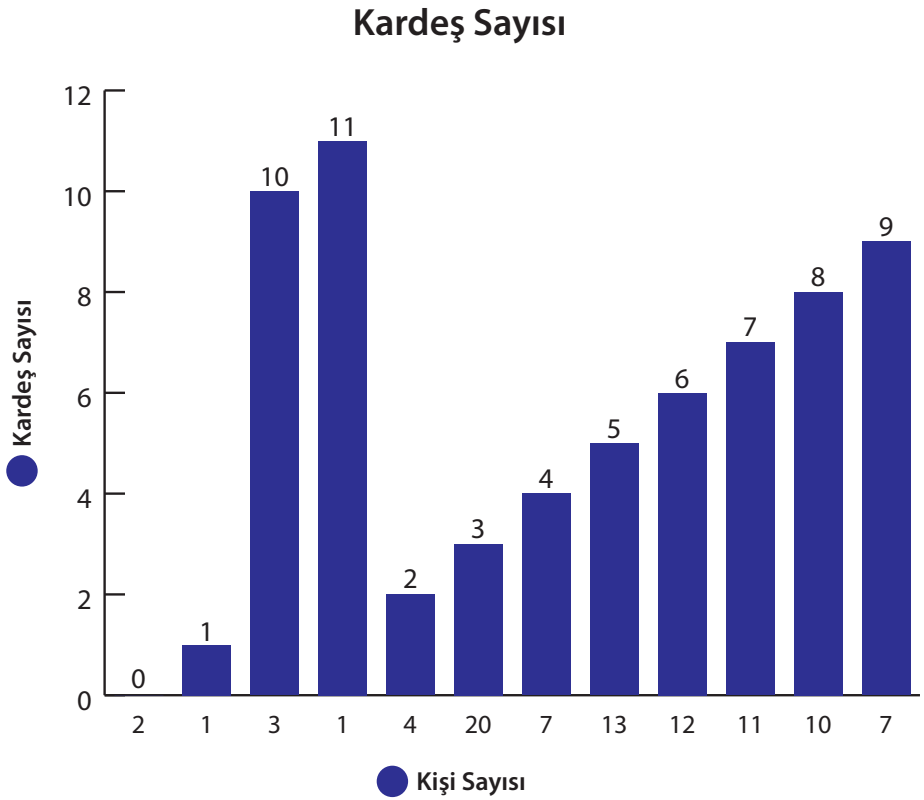
30-60 yaş aralığındaki üçüncü kadın grubu ile yapılan farkındalık atölyelerinde belirlenen konular çerçevesinde kadınlara bilgi aktarımı yaptığımızda, aktardıkları deneyimlerden ve verdikleri örneklerden, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, şiddet türleri, ikincilleştirilme gibi kavramları sadece kelime olarak bilmediklerini ama yaşadıkları eşitsizliğin, ayrımcılığın, şiddetin farkında olduklarını gözlemledik.

MAHALLE ÇALIŞMASI

Anketler

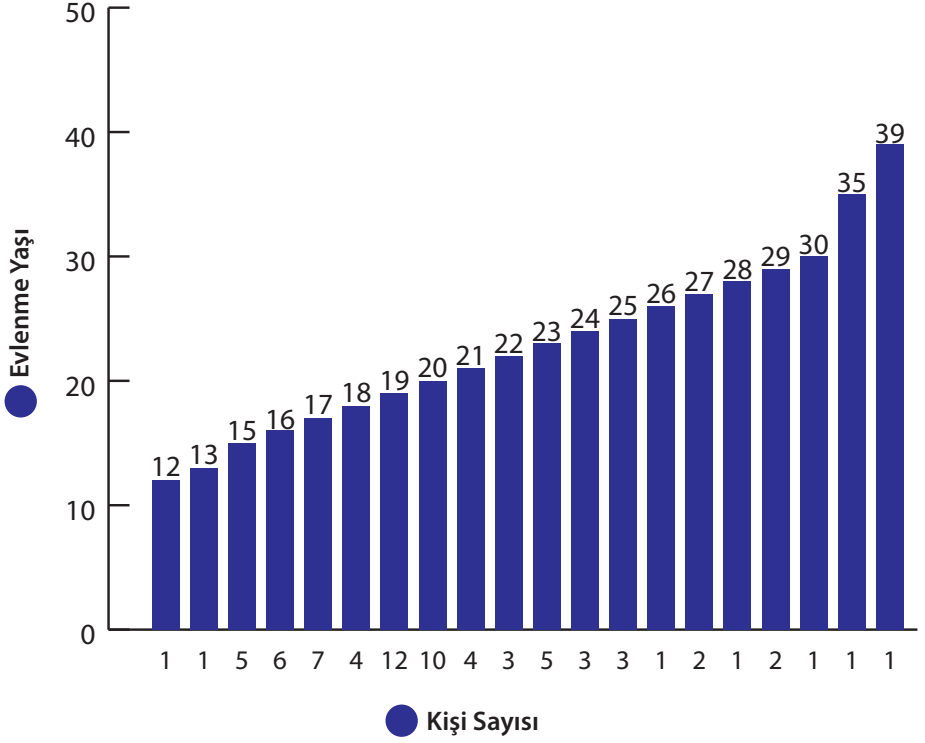
Anketimize yanıt veren 91 kadından 69'u evli, 18'i bekâr, 2'si boşanmış, 2'sinin eşi vefat etmiştir.

Grafikte görüldüğü üzere 3 ve daha fazla kardeşi olan kadınların sayısı fazladır.

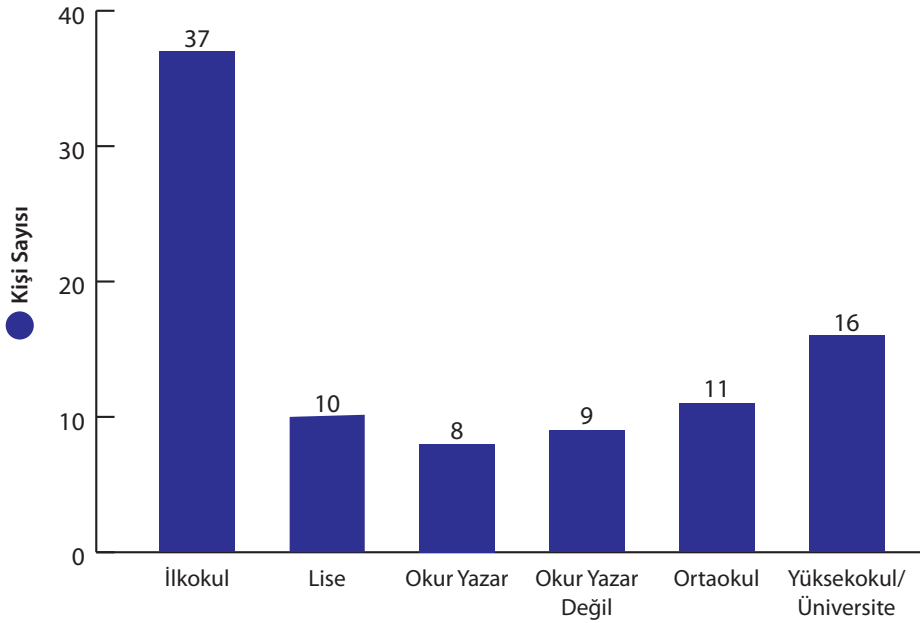

Evlenme Yaşı

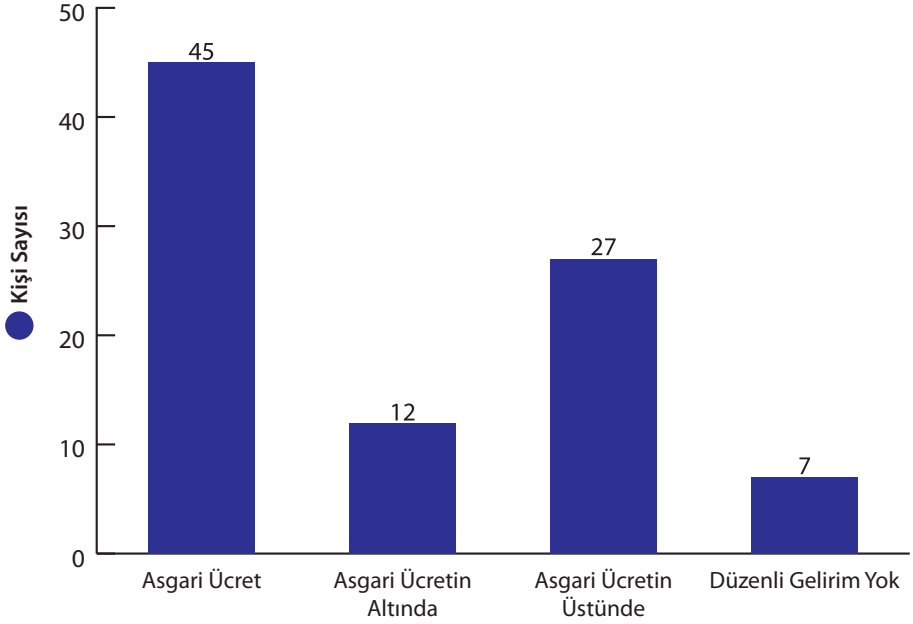
Anketimize yanıt veren evli 73 kadının çoğu 19-23 yaş aralığında evlenmiştir.

Öğrenim Durumu

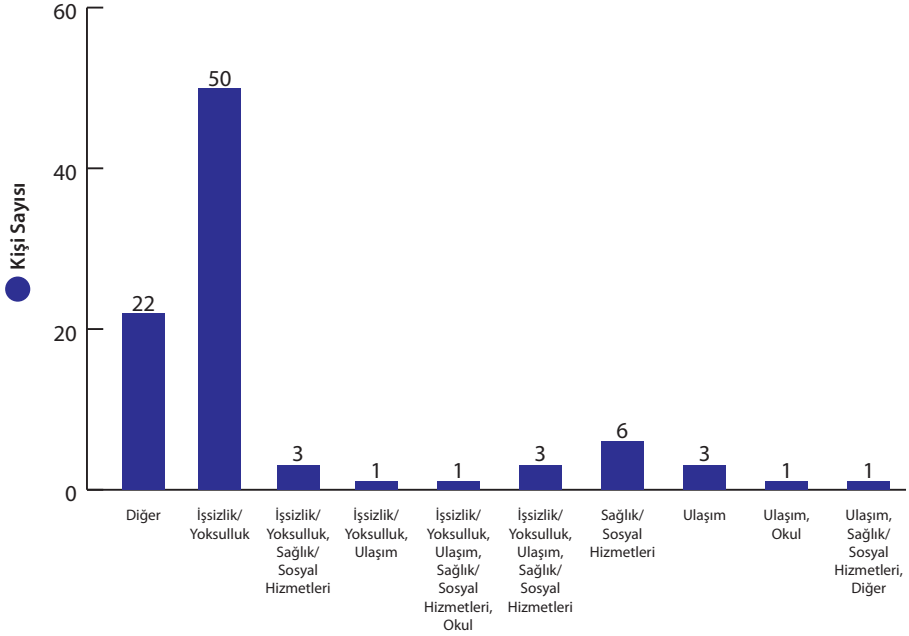
Grafikte görüldüğü üzere kadınların çoğu ilkokul mezunudur.

Ortalama Gelir Miktarı

Grafikte görüleceği üzere çoğunluk asgari ücretle geçmektedir.

Köyün/Mahallenin En Önemli Sorunu Nedir?

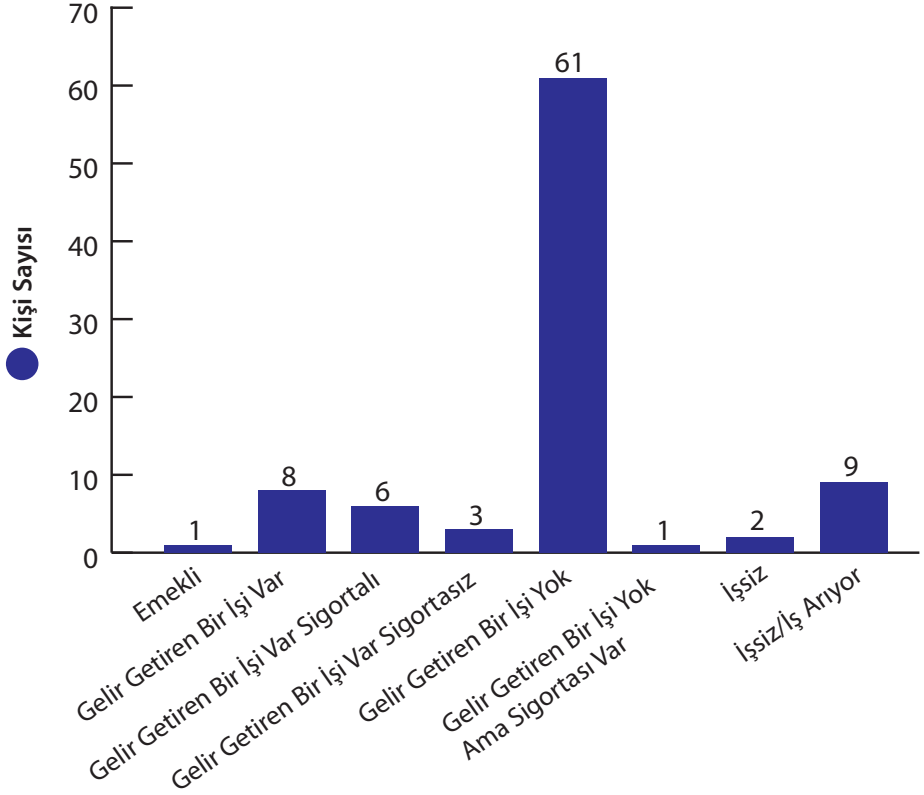

Grafikte görüleceği üzere kadınların yaşadıkları yerlerdeki en önemli sorun işsizlik ve yoksulluktur. Kadınlar yaşadıkları yoksulluğu şu sözlerle ifade ettiler.

“Çocukların eğitim masrafları çok zorluyor, hiçbir yerden destek alamıyoruz. Devlet sosyal destek vermiyor, köye döneceğiz bu gidişle.”

“Yoksulluk yok, birilerinin birilerini sömürmesi var.”

Çalışma Durumu

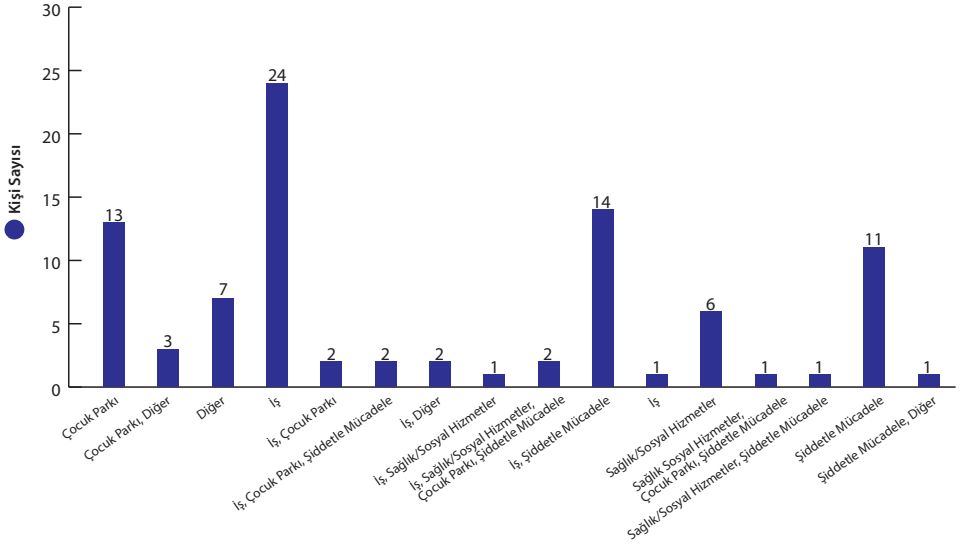

Grafikte de görüldüğü üzere kadınların çoğunluğunun gelir getiren bir işi yoktur yani çoğunluğu ev kadınıdır.

Kadınlardan biri ev kadını olduğunu ve gelir getiren bir işte çalışabilseydi daha özgür olacağını ifade etti.

Kadınlar ev kadını oldukları için ve gelir getiren bir işte çalışmadıkları için kendileri için bir harcama yapmanın ve bir şey alacakları zaman eşlerinden izin almalarının kendileri için zor olduğunu ifade ettiler.

Mahallenizde/Köyünüzdeki Kadınların En Büyük İhtiyacı

Grafikte görüldüğü üzere kadınların en önemli ihtiyacı iş ve şiddetle mücadeledir. Kadınlar kendi ayakları üstünde durmak istediklerini, iş imkânlarının olmadığını kadınlara iş imkânı sağlanmasını istediklerini şu sözlerle ifade ettiler. *“Babaevinde çalıştık, yorulduk. Şimdi kocalarımızın evinde de aynısı, erkek para verdiği zaman yüzüne vuruyor, bu yüzden kendi paramızı kazanmamız lazım.”*

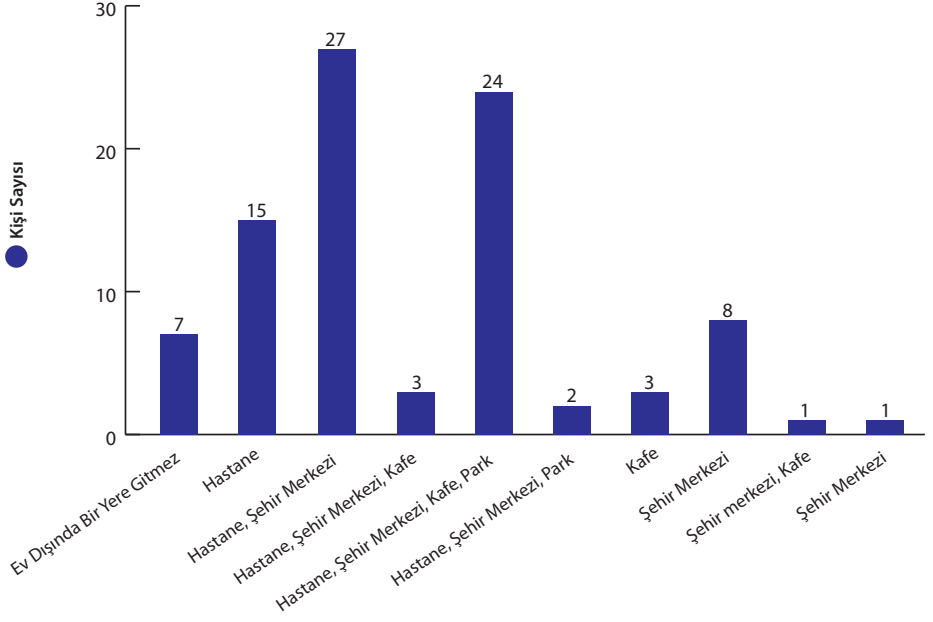
Kadınlar kendilerine vakit ayıramadıklarını, kadınların gidip sosyalleşebileceği bir alana, kendilerini geliştirecek kurslara ihtiyaçları olduğunu söylediler.

Kadınlar sosyal güvencelerinin olmadığını, sosyal güvence için devletin ev kadınlarına destek vermesini istediklerini belirttiler.

Kadınlar yaptıkları yiyecek (peynir, konserve vb.), el işi gibi ürünlerini satabilecekleri bir pazar alanına ihtiyaçları olduğunu ifade ettiler.

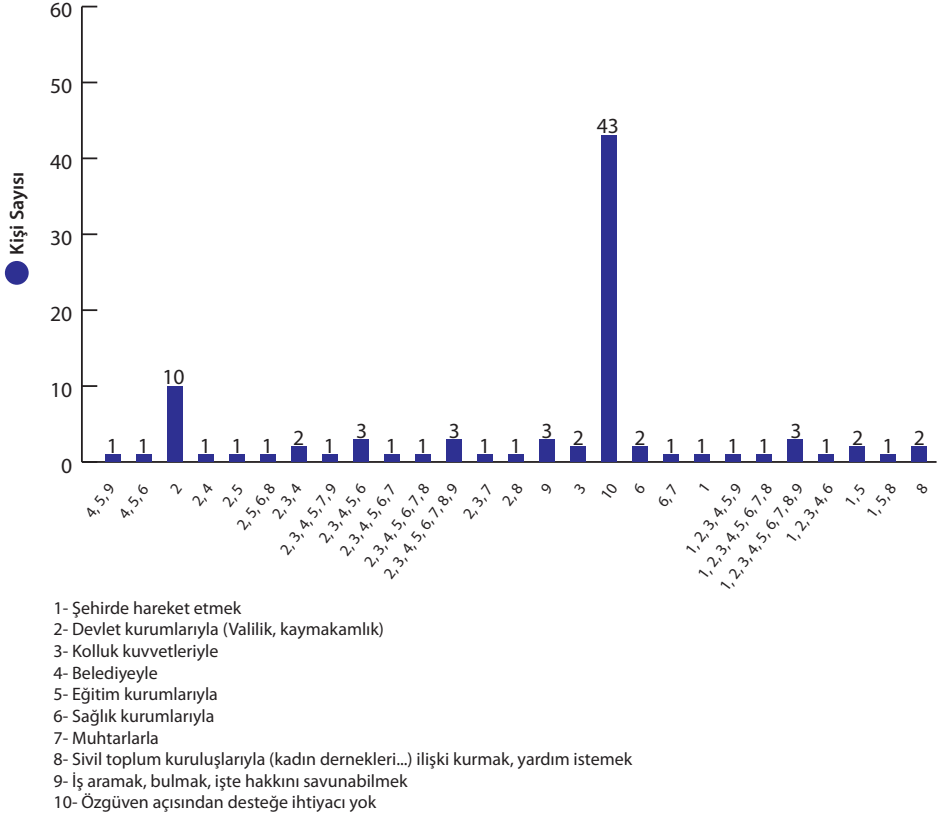
Kadınlar para kazanamadıklarını, parasızlıktan şehir merkezine gidemediklerini söylediler.

Ev Dışında Nerelere Gidersiniz?

Grafikte görüldüğü üzere kadınların çoğunluğu ev dışında (akraba, market hariçinde) hastane ve şehir merkezine gitmektedir.

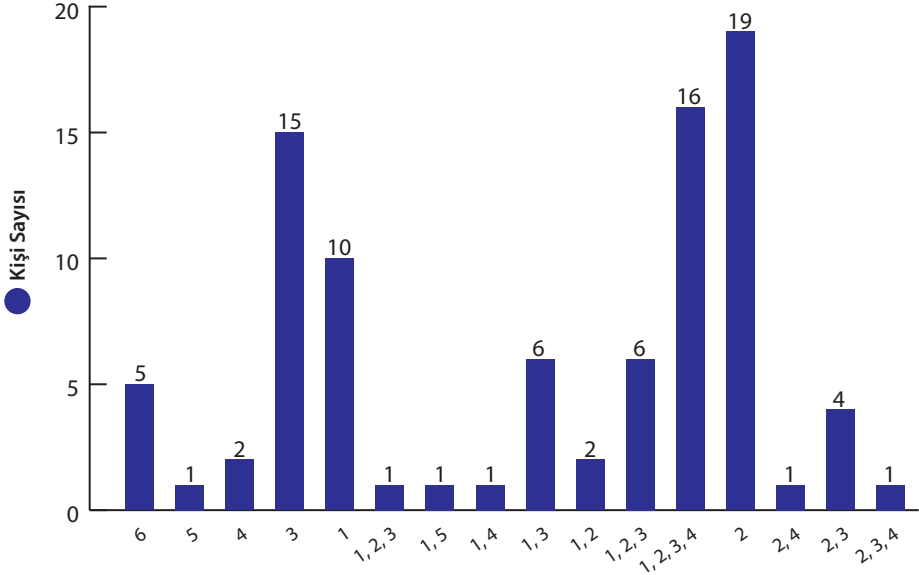
Hangi Konularda Özgüven Desteğine İhtiyacınız Var?

Grafikte görüldüğü üzere kadınların çoğunluğu özgüven desteğine ihtiyaçları olmadığını belirtmiştir. Kadınlarla yaptığımız görüşmeler ve gözlemlerimiz sonucunda anadili Kürtçe veya Zazaca olan kadınların Türkçeyi iyi konuşmakta zorluk çekmelerinin onlarda özgüven problemi yarattığını fark ettik. Ancak desteğe ihtiyaçları olduğunu en çok ifade ettikleri kurumun devleti doğrudan temsil eden valilik ve kaymakamlık olması önemlidir. Yereldeki kurumlarla daha kolay ilişki kurarken merkezi olarak atanan devlet temsilcisiyle ilişkide daha çok desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Hangi Konularda Yasal Haklarınızı Bilmeye İhtiyacınız Var?

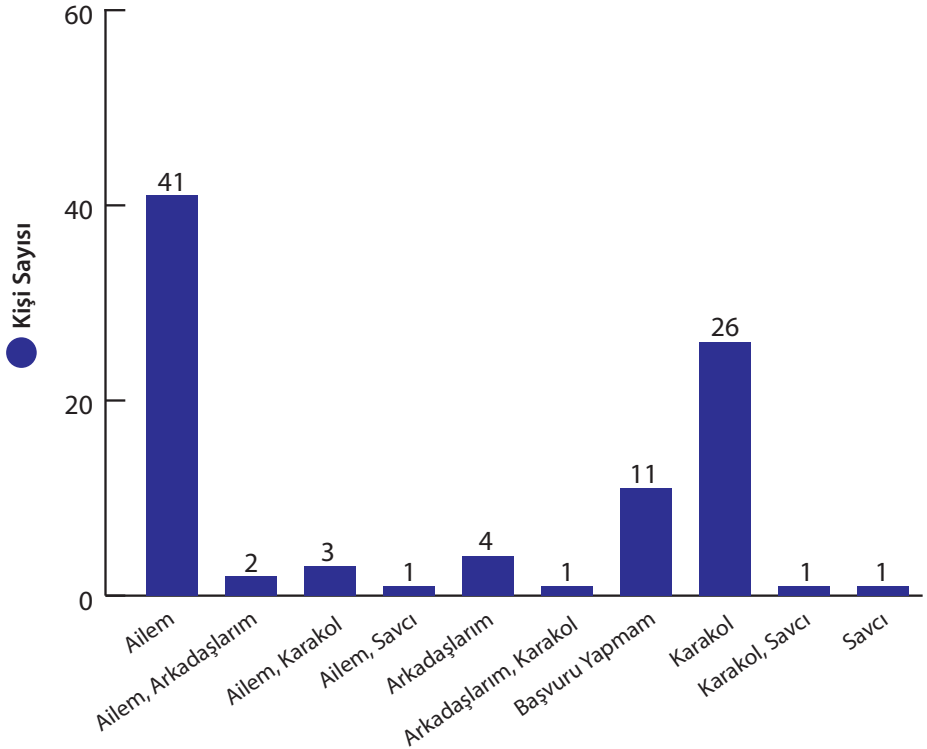
- 1- Medeni hukuk (boşanma/evlenme/velayet/nafaka/mal paylaşımı)
 2- Sosyal güvence (sigorta/sağlık/emeklilik)
 3- Kadına yönelik şiddete karşı haklarını (emniyet/sağlık merkezleri/savcılık)
 4- İkamet yerinden dolayı doğan haklar (belediye, altyapı/ulaşım/çöp toplama gibi şehircilik hizmetleri/ilçe milli eğitim, okul isteme/sınıf isteme/okulöncesi bakım merkezi)
 5- Hepsini biliyor
 6- Bilmek istemiyor

Grafikte görüleceği üzere kadınların çoğunluğu sosyal güvence ve kadına yönelik şiddet karşısındaki haklarını öğrenmek istediğini şöyle ifade etti.

“Kadına yönelik şiddet karşısındaki haklarımı öğrenmek isterim çünkü biz kadınlar hep korkuyla yaşıyoruz, haklarımı bilsem en azından gerektiğinde kurumlara başvururuyum.”

“Önceden çok şiddet gördüğümüz için hep kendimizi korumaya çalıştık. Zamanında haklarımı bilip boşansaydım, böyle olmazdı, ailem de sahip çıkmadı bana. Ben psikolojimin bozuk olmasının eşimden kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Psikiyatriste gittiğimde ona; ‘Eşim ölse ben düzelirim’ diyorum. Benim psikolojik durumum eşimden kaynaklanıyor çünkü evimde huzur yok.”

Şiddete Uğradığınızda Kimden Destek İstersiniz?

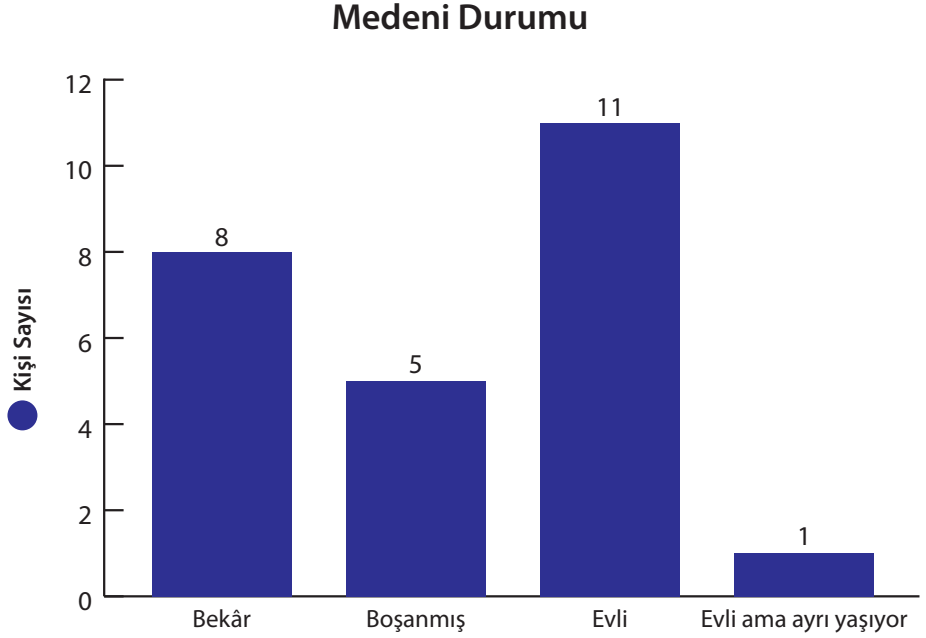

Grafikte görüldüğü üzere kadınlar şiddete uğradıklarında ailelerinden destek isteyeceklerini belirtmişlerdir. Kadınların ailelerinden destek istediklerini söylerken çocuklarını ve kardeşlerini kastediyorlar. Kadınların şiddete karşı destek isteyecekleri kişi ve kurumlar arasında ikinci sırada karakol var.

Kadınlardan bazıları ise şiddete çocuklarından dolayı katlandıklarını, utandıkları için başvuru yapmadıklarını ifade etti. Şiddete maruz bırakıldığında ailesi ve çocukları yüzünden başvuru yapmayacağını söyleyen bir kadın ise kendini şu sözlerle ifade etti. “Şiddeti söyleyemiyoruz çünkü babamızın, çocuğumuzun adı var, utanıyoruz.”

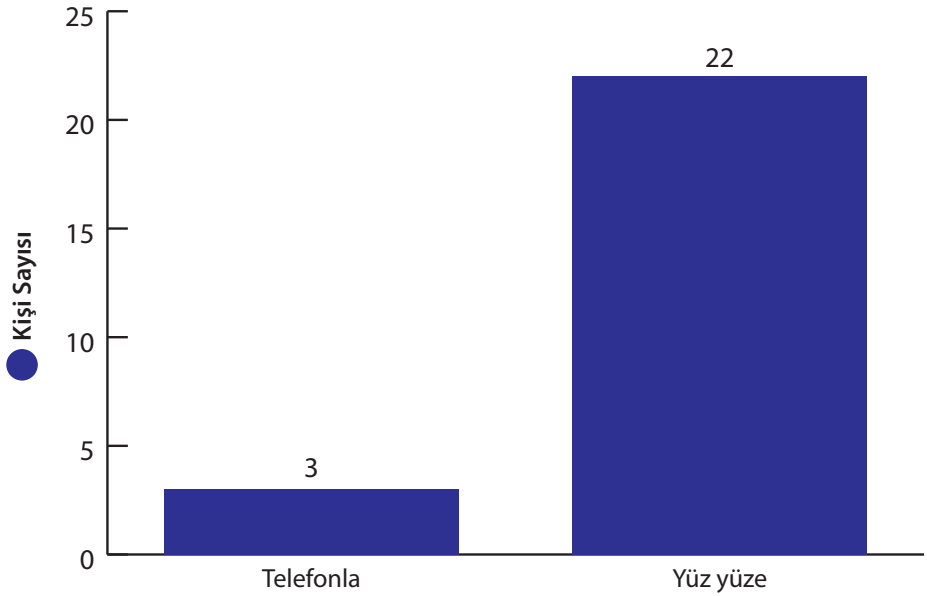
ŞİDDET BAŞVURULARI

Şiddet Formları

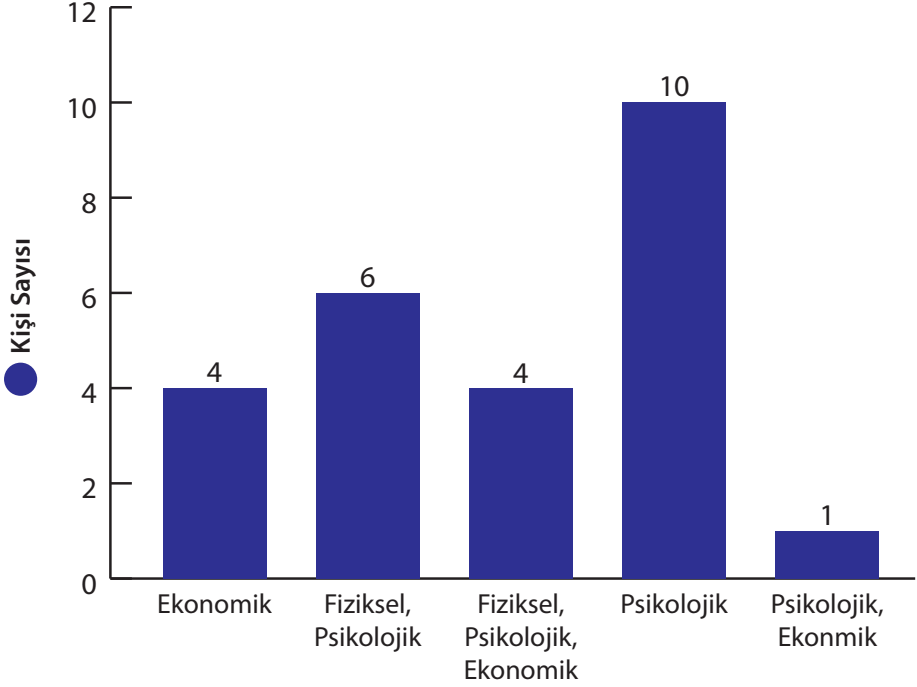
Grafikte görüldüğü üzere da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınların çoğu evlidir.

Görüşme Şekli

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınlardan 22'si ile yüz yüze, 3'ü ile telefonla görüşme gerçekleştirilmiştir.

Maruz Kaldığı Şiddet Türü

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınların çoğunluğu psikolojik, fiziksel, ekonomik şiddete maruz kalmıştır.

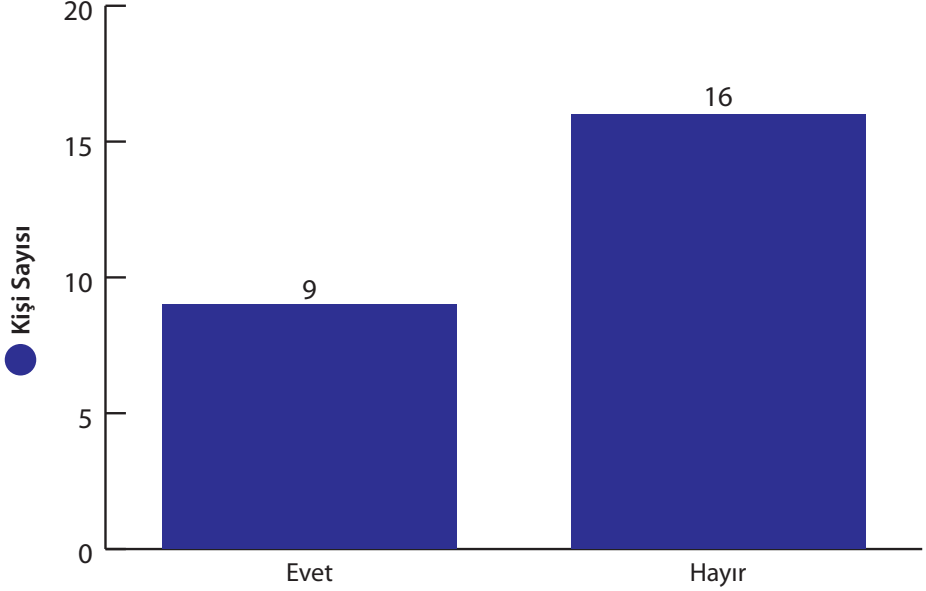
Görüşme yaptığımız kadınlardan biri maruz kaldığı ekonomik şiddeti şöyle ifade etti. *“Altmış yaşındayım, gençliğimde boşandım ama sonra çocuklarım için barıştım. Bu yaştan sonra başka bir şey istemiyorum, kontörüm olsun, karnım doysun yeter. Kocam iki yerden maaş alıyor ama telefonuma kontör bile yüklemiyor.”*

Kadınlar şiddetten kurtulup boşanmak istediklerinde kendi ailelerinin baskısı, toplum baskısı ile karşılaşılıyorlar. Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınlardan biri boşanmak istese yaşayabileceği baskıyı şu sözlerle ifade etti. *“Boşanacak olsam ailemin yanına gitmek zorunda kalacağım, kendi hayatımı kurma- ma izin vermezler, ailem beni namustan dolayı evden dışarı çıkarmaz, eşimden daha kötü şiddet uygularlar diye boşanmak istemiyorum.”*

Kadınlar maruz kaldıkları şiddete çocukları için katlandıklarını birçok kere görüşmelerimizde dile getirmişlerdir. Kadınlardan biri eşinin fiziksel şiddetine karşı kendini, çocukları için hayatta kalmak için savunduğunu ifade etmiştir.

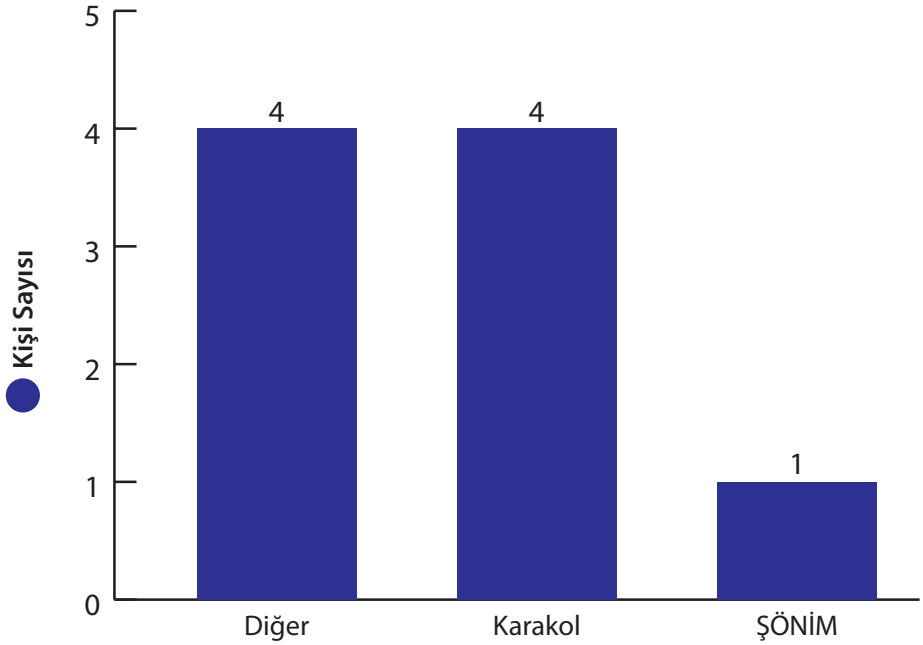
Kadınların eğer çocukları varsa evde eşlerinin şiddetine çocuklar da maruz kalmaktadır. Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınlardan biri evde eşinin fiziksel şiddetine maruz kaldığında ilkokulda öğrenim gören oğlunun evdeki bütün kesici ve delici aletleri sakladığını dile getirmiştir. Çocuklar çok küçük yaşlarına rağmen annelerini korumak için yöntemler geliştirmekteler ve babalarının evde annelerini maruz bıraktığı şiddetten etkilenmektedirler.

Resmi Kuruma Başvurdu mu?

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınlardan 16'sı Katre Kadın'a başvurmadan önce resmi bir kuruma başvuru yapmamışken 9'u başvuru yapmıştır. Kadınlardan biri resmi kurumlara başvuru yapmamasının nedenini şu sözlerle ifade etti. *"Devlet kadınları korumuyor, erkeklerin ifadesini alıp bırakıyor, bundan dolayı resmi kurumlara başvuru yapmıyorum, yapsam da sonucun değişmeyeceğini biliyorum."*

Nereye Başvurdu?

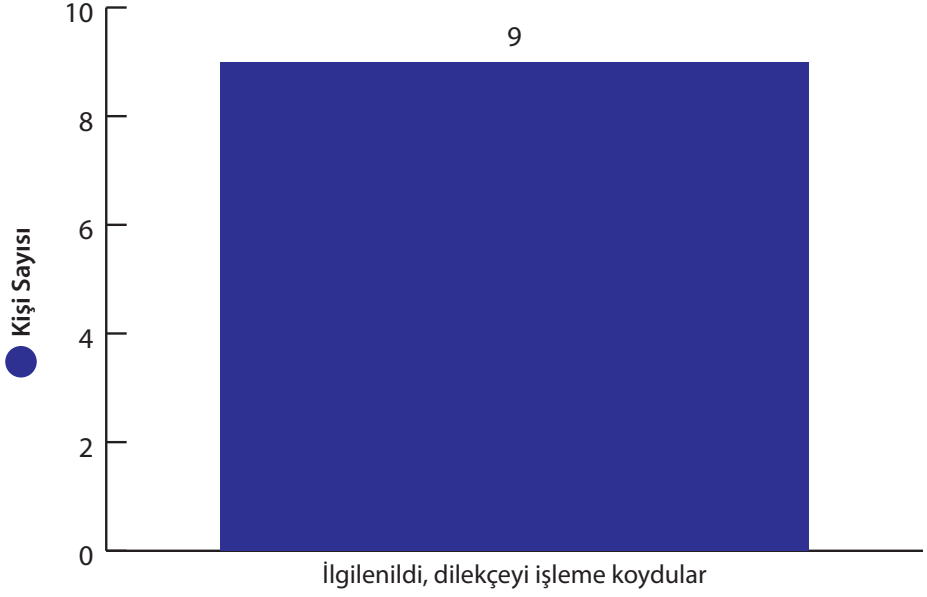

Resmi kurumlara başvuru yapan 9 kadından 4'ü karakola, 4'ü diğer resmi kurumlara, 1'i ise ŞÖNİM'e¹ başvuru yapmıştır.

1- ŞÖNİM: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

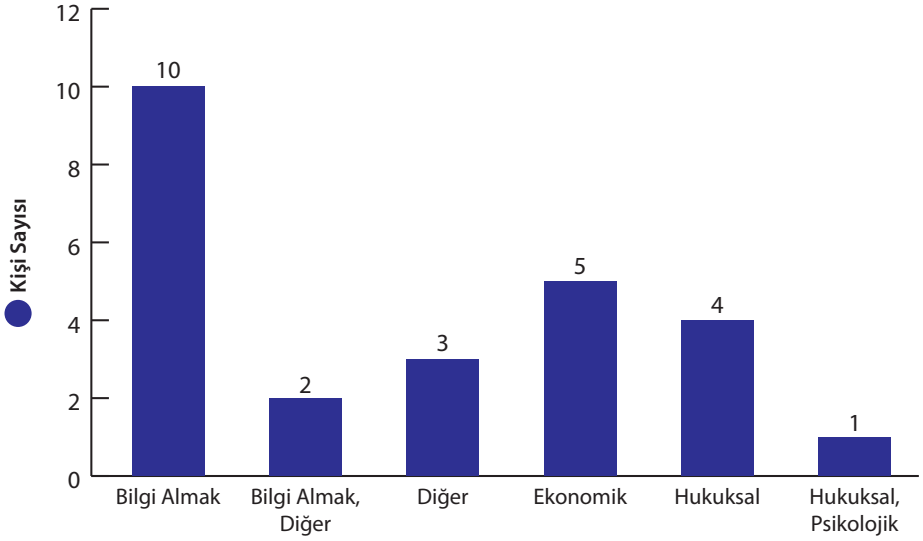

Nasıl İşlem Yapıldı?

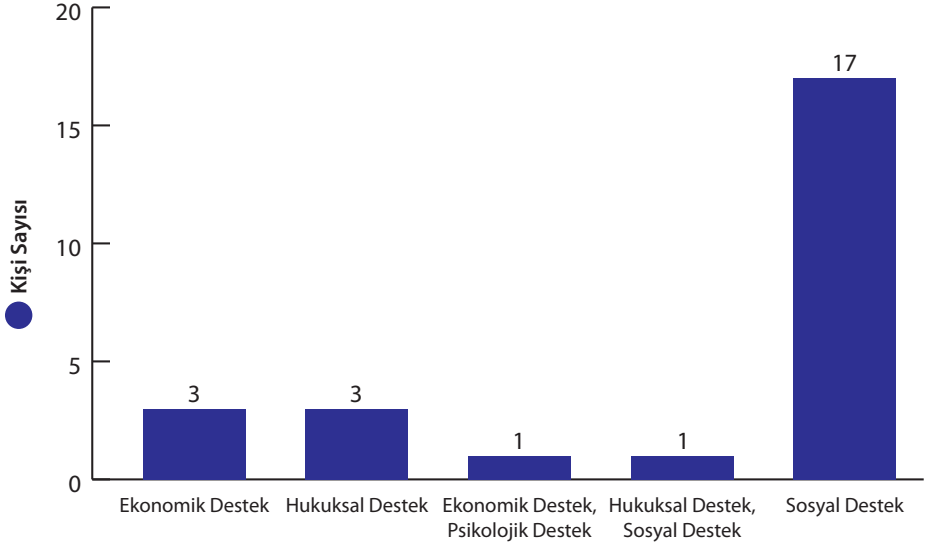
Resmi kuruma başvuruda bulunan kadınlardan 9'unun da işlemleri ile ilgilenilmiştir.

Bizden İsteddiği Destek Türü

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınların 10'u bilgi alma, 5'i ekonomik destek, 4'ü hukuksal destek, 3'ü sosyal destek (diğer), 2'si bilgi alma ve sosyal destek (diğer), 1'i hukuksal ve psikolojik destek istemiştir.

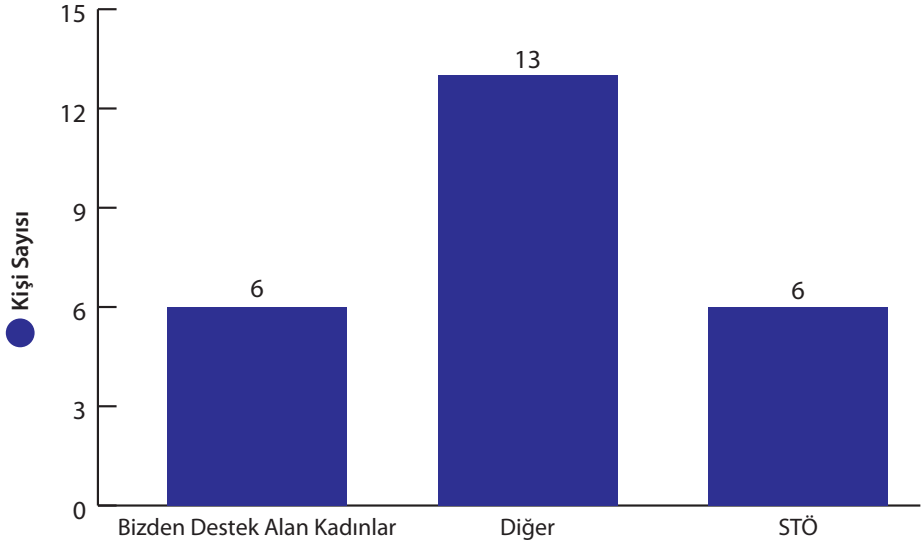
Katre Kadın Ne Yaptı?

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan 17 kadına sosyal destek (bilgi verme, kurumlara yönlendirme yapma, iş ilanlarına yönlendirme gibi), 3 kadına ekonomik destek, 3 kadına hukuksal destek, 1 kadına hukuksal ve sosyal destek, 1 kadına ise hukuksal ve psikolojik destek sağlanmıştır.

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınlarla yaptığımız görüşmelerde bazen birden fazla görüşme yaparak kadınlarla dayanışmayı devam ettiriyoruz. Bizden istedikleri desteği sağlayarak süreçlerini takip ediyoruz. Başvuruda bulunan kadınlardan 10'u ile birden fazla görüşme yaparak destek sağladık.

Katre Kadın'a Kim Yönlendirdi?

Da(ya)nışma merkezimize başvuruda bulunan kadınların 13'ü diğer/saha çalışmamız, 6'sı bizden destek alan kadınlar ve diğer 6'sı ise STÖ'ler aracılığıyla bizden haberdar olmuşlardır.

SONUÇ

Kadınlarla yaptığımız yüz yüze görüşmeler, farkındalık atölyeleri ve gözlemler sonucunda bir kere daha gördük ki kadınların yaşamları oldukça zordur. Gözlemlerimiz ve kadınların söylemleri, toplumsal cinsiyet temelli şiddetle, patriyarkal sistemin dayattığı baskılarla, eşitsizliklerle, toplumsal cinsiyet rollerinin kadına yüklediği rol ve sorumluluklarla kadınların hayatlarının her alanında karşı karşıya kaldıkları gerçeğini göstermektedir. Evli, bekâr, boşanmış olduğu fark etmeksizin kendi hayatlarını kurmaları, sıfırdan başlamaları ya da verilen desteklerle ayakta kalmaları imkânsızdır. Cinsiyet eşitsizliği sebebiyle hayatın birçok aşamasında dezavantajlı durumda olan kadınlar, boşanma ve sonrasında, şiddetten uzaklaşma süreçlerinde, bekâr anne olduklarında, ücretsiz, güvencesiz çalışan ev işçisi olduklarında, bunlar mevcut dezavantajlı durumu katlayarak kadının toplum içerisindeki konumunu daha fazla ikincilleştirmektedir. Atölye çalışmalarından çıkan somut örneklerle de bakacak olursak kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı şiddete, baskıya maruz bırakılmakta, emekleri yok sayılmaktadır. Kadınlar, görünmeyen emeklerinin baba evinde çöpe atılmış sayıp evlendiklerinde aynı durumun tekrarlandığını açıkça dile getirmektedirler.

Kadınlar şiddetten kurtulup kendi hayatlarını kurmak istediklerinde birçok engelle karşılaşmaktadır. Kadınlar; erkek şiddeti ile mücadele etme biçimlerini ve şiddetle mücadele etme farkındalığını yaşadıkları zaman şiddeti tanımlamaya ve şiddet türlerinin neler olduğunu ve baş etme yöntemlerini öğrenmek için bilgi edinmeye ve destek almaya başlıyorlar. Başvuru aldığımız ve destek verdiğimiz birçok kadın yaşadığı şiddetin farkında olarak bizimle iletişime geçmiş olan kadınlardır ancak bu aşamaya gelinceye kadar var olan durumun içerisinde çıkacak yol ve yöntemleri bilmedikleri için kendi deyimleriyle şiddete “katlandıklarını” ifade ediyorlar.

Saha çalışmaları ve farkındalık atölyelerimizde kadınlardan aldığımız geri bildirimler gösteriyor ki 18-26 yaş aralığındaki genç kadınlar bilgi edinme kaynaklarına daha kolay ulaşabiliyorken 30-60 yaş aralığındaki kadınların bu kaynaklara ulaşması daha zor olabiliyor. Gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda kadınlar; yıllarca maruz kaldıkları şiddeti, baskıyı ve sömürüyü dile getirirken, rahat bir nefes alabilme alanı ve özgürce konuşabilme olanağı bulduklarında anlattıkları bizlerin de geçmişten bugüne süregelen kadınlık rollerinin ve dayatılan kadınlığın ne kadar güçlü bir eril baskıyla bugünlere geldiğini görmemizi sağlıyor. Bütün bunların yanında makbul kadın ve makbul olmayan kadın profili toplum tarafından biz kadınlara dikte edilmektedir. Her iki durumda da eşitsizlik, geleneksel aile yapısı ortaya bir meşru şiddet olgusu çıkarıyor. Eğer 'makbul kadın' olunursa şiddet görülmeyeceği ama 'makbul kadın' olmayana şiddetin reva görüldüğü bir zihniyetle karşı karşıyayız.

Yukarıda sunulan grafiklerdeki verilere de dayanarak belirtmek gerekirse çoğunluğu evli olan kadınların yaptığı başvurularda öncelikle bizden talep edilen hukuki ve psikolojik destekler sağlanmıştır. Yaş aralıkları göz önünde bulundurularak çıkarılan sonuçlara bakacak olursak 19-23 yaş aralığında yapılan evliliklerde çoğunluğu ilkökul mezunu olan kadınların yaşadığı deneyimler ve karşılaştıkları zorlukları göz önünde bulundurursak maruz kaldıkları şiddetten ve şiddet ortamından çıkmaları hiç kolay değildir. Farkındalık atölyelerimiz aracılığıyla kadınlarda yarattığımız farkındalık sayesinde kendi hayatlarıyla ilgili adım atmaya ve çözüm bulmaya yönelttiğimizi düşünüyoruz. Kadınların kendi hayatlarını değiştirmek için attıkları bu küçük adımlar çok kıymetlidir ve bizim çalışmalarımızın önemli bir sonucudur. Yüz yüze ya da telefonla görüşme sağladığımız kadınların bizden bekledikleri destek ve sürecin takip edilmesi, şiddete maruz bırakılan her kadının yargılanmadan ve yaftalanmadan dinleneceği ve başvuru yapabilecekleri bir kurumun olmasının kadınlara güven verdiği, gelen geri bildirimler arasındadır.

Patriyarkal sistemin biz kadınlara dayattığı rol ve sorumlulukları, çocukluktan itibaren maruz kaldığımız eşıtsizlikleri sorgulayıp yeniden anlamlandırmanın ve bu eşıtsizliklerle mücadele etme yöntemlerini konuşımanın farkındalık düzeylerini artırdığı kadınlardan aldığımız geri dönüşlerden bazılarıdır.

Toplumsal cinsiyet eşıtliğı, haklarımız ve kazanımlarımız konularında aktardığımız bilgi ve deneyimler sonucunda kadınların aktarımlarına göre birçok kadının en önemli ihtiyacının sosyal güvence, Şiddetle mücadele ve iş olduğu görülmektedir. Bu noktada kadınların aktardıkları her bir deneyim çok kıymetli ve çalışmamıza kattıkları aktarımlar önemli bir yer tutmaktadır.

ÖNERİLER

Yaptığımız bu çalışma ile yüz yüze görüştüğümüz, farkındalık atölyelerine katılan ve saha çalışmasında görüştüğümüz, gönüllümüz olan kadınların da katkıları ile belirtmek gerekirse;

- Kadınların güvencesiz çalışma koşulları ortadan kaldırılmalı ve ucuz iş gücü olarak görülen kadın emeği güvence altına alınmalıdır,
- Eğitim, sosyal, sağlık, ekonomik her türlü hakkın eşit bir şekilde sağlanması ve uygulanması yönünde politikalar geliştirilmelidir.
- Şiddete maruz bırakılan kadın, çocuk ve LGBTİ+'ları şiddet ortamından uzaklaştıracak çözümler kalıcı ve uygulanabilir olmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı eğitimler verilmelidir.
- Kadınların başvurduğu mercilerde resmi işlemler külfet oluşturulmadan, ihtiyaç karşılanmalıdır.
- Sosyal yardımlarda verilen destekler kadınların yaşamlarını idame ettirebileceği miktarlarda olmalıdır.
- Sosyal devlet olmanın gereklilikleri yerine getirilmeli ve kadınlar için sınırlı olan iş imkânları genişletilmelidir.
- Kamusal alanda kadınları ikincilleştiren uygulamaların ve cinsiyetten kaynaklı ayrımcılığın önüne geçilmelidir.
- Yasalar ve uygulayıcıları aynı eril zihniyetin türevleri olmaktan çıkmalı daha eşit ve adil, hak temelli hukuk düzeni oluşturulmalıdır.
- Şiddete maruz kalan kadınların korunmasına yönelik işlemler, başvuru yaptıkları resmi kurumlarda, onlar yargılanmadan yapılmalıdır.
- Kadın, çocuk ve LGBTİ+'ların hakları, insan hakları olduğu bilinci ile güvence altına alınmalıdır.
- Toplumsal normların dayattığı geleneksel uygulamalar ve kurallar toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde yeniden düzenlenmelidir.

 **HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG**
DERNEĞİ
TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ

KADINLAR BİRLİĞİ
KATRE KADIN
Sağlık ve Gelişim Derneği